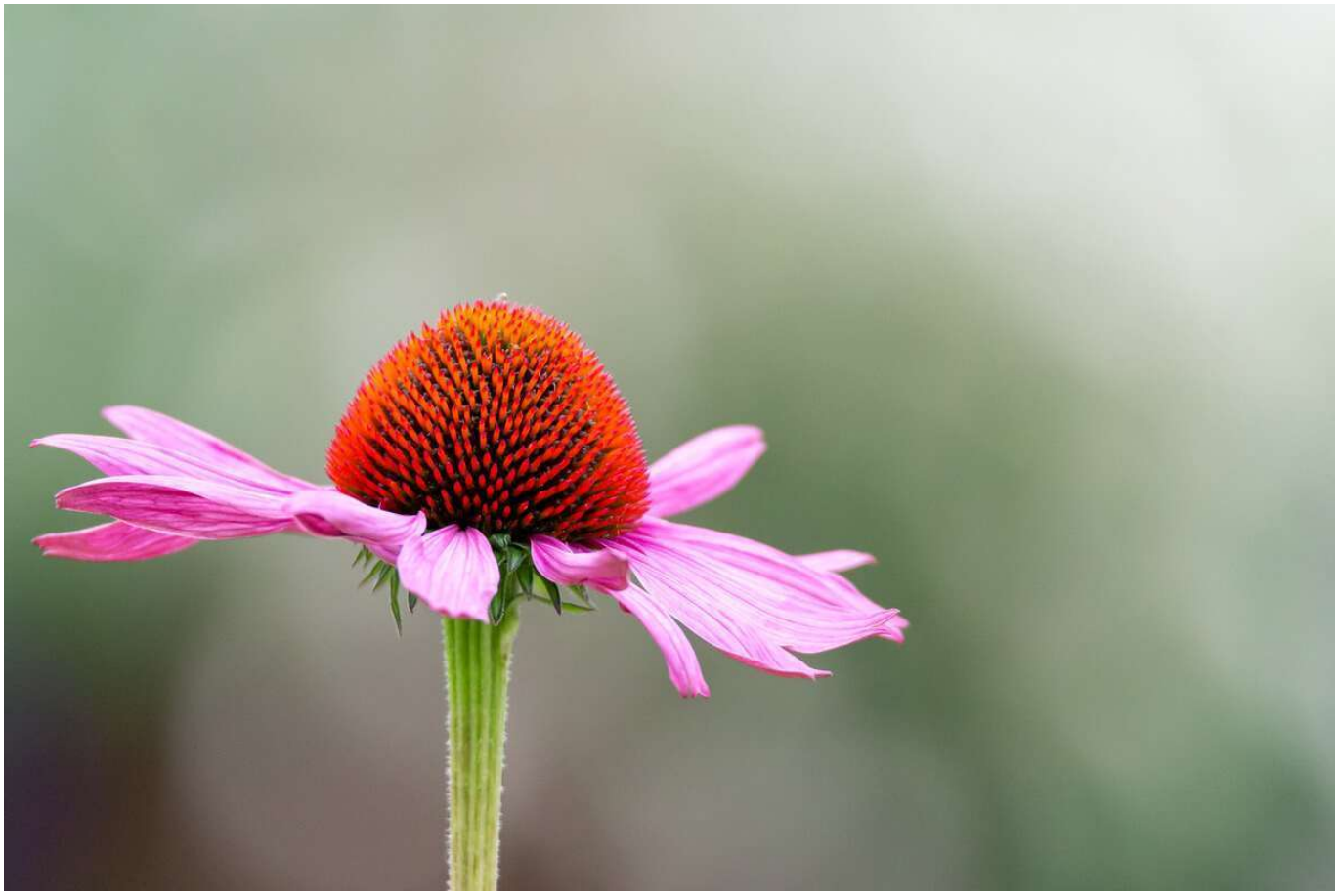
viac článkov

Liečivé rastliny podporujúce funkciu imunitného systému I.

Zverejnené: 23. augusta 2023 | Autor: PharmDr. Michaela Barkociová, PhD.

Alkamidy rastlín rodu *Echinacea* sú agonistami kanabinoidných CB_2 receptorov s antiflogistickým účinkom – inhibujú aktivitu COX-1 a COX-2, ako aj tvorbu zápalových mediátorov – TNF-α, IL-2, IL-8. Aktivujú makrofágy, polymorfonukleárne neutrofily, expresiu a sekréciu cytokínov a chemokínov. Táto aktivácia imunitného systému ale bola pozorovaná len po predchádzajúcom pôsobení toxínov (napr. lipopolysacharidu, ktorý je súčasťou vonkajšej membrány gramnegatívnych baktérií). Použitie echinacey má teda význam skôr v liečbe, než v prevencii prechladnutia, jej účinok je najvýraznejší počas prvých 24 – 48 hodín od objavenia sa prvých príznakov.

Účinok alkamidov ďalej podporujú fenyletanoidy, deriváty kyseliny škoricovej a polysacharidy svojim antiflogistickým pôsobením – inhibíciou tvorby zápalových mediátorov ako napr. TNF-α, INF-γ, IL-6, IL-8, IL-12 a ďalších.

Echinaceae purpureae radix – koreň Echinacey purpurovej, Echinaceae purpureae herba recens – čerstvá vňať echinacey (*Echinacea purpurea* – Echinacea purpurová, Asteraceae)

Z koreňa Echinacey purpurovej sa pripravujú extrakty, kým z vňate echinacey sa používa čerstvá vytlačená šťava na prípravu tuhých alebo tekutých liekových foriem, ktoré sa užívajú perorálne.

Extrakty z koreňa echinacey sú tradičným rastlinným liekom na úľavu od príznakov prechladnutia. V niekoľkých klinických štúdiách sa preukázali ako účinné pri zmiernení príznakov a dĺžky trvania infekcií horných dýchacích ciest, ich efekt na prevenciu týchto infekcií je však nejednoznačný a štúdií zatiaľ nie je dostatok na to, aby tieto extrakty mohli byť registrované ako liek.

Naproti tomu, účinok čerstvej šťavy z vňate echinacey už je potvrdený dostatočným množstvom klinických štúdií a čerstvá šťava je tak registrovaným liekom určeným na krátkodobú prevenciu a liečbu prechladnutia. Pri dostatočne včasnej liečbe zabraňuje rozvoju infekcií horných dýchacích ciest, skracuje dĺžku ich trvania a zmierňuje ich závažnosť a príznaky. Zatiaľ však chýbajú štúdie, ktoré by preukázali jej účinok aj v rámci dlhodobej prevencie týchto infekcií, rovnako ako štúdie, ktoré by dostatočne preukázali účinok u detí.

S užívaním echinacey sa **odporúča** začať čo najskôr pri objavení prvých príznakov prechladnutia a doba užívania by nemala presiahnuť 10 dní. Jej obsahové látky sú citlivé na skladovanie a rýchlo nastáva ich rozklad, preto by sa kvapalné prípravky bez konzervantov mali po prvom otvorení uchovávať v chladničke a spotrebovať do dvoch týždňov.

Použitie vňate aj koreňa Echinacey purpurovej je kontraindikované pri predchádzajúcej alergickej reakcii, ako aj pri potvrdenej alergii na iné rastliny čeľade Asteraceae. Alergická reakcia je zároveň najvážnejším a najčastejším nežiaducim účinkom echinacey – najmä u atopických pacientov. Zdokumentované boli okrem vyrážky, svrbenia či opuchov aj závažné alergické reakcie ako anafylaktický šok, angioedém či Stevens-Johnsonov syndróm.

Ani vňať ani koreň sa ďalej **neodporúčajú** pri progresívnych systémových ochoreniach (napr. tuberkulóza), autoimunitných ochoreniach, imunodeficiencii, imunosupresii a ochoreniach bielych krviniek. Keďže echinacea má imunomodulačné pôsobenie, mohla by teoreticky ovplyvniť priebeh a liečbu týchto ochorení – jej spojitosť s nástupom a exacerbáciou autoimunitných ochorení sa zatiaľ nedá úplne vylúčiť a nevyjasnený ostáva aj jej interakčný potenciál s liečivami bežne používanými v terapii spomínaných ochorení.

Z dôvodu nedostatku údajov o bezpečnosti sa koreň echinacey **neodporúča** v období gravidity a laktácie. Použitie čerstvej vňate bolo pozorované na niekoľkých stovkách tehotenstiev po dobu 5 – 7 dní a nezaznamenali sa žiadne nepriaznivé účinky na plod ani priebeh tehotenstva, chýbajú však údaje o jej bezpečnosti počas dojčenia.

Ani koreň ani čerstvá vňať sa **neodporúčajú** u detí do 12 rokov. Pri použití koreňa chýbajú dostatočné údaje o bezpečnosti v tomto veku. Šťava z čerstvej vňate síce bola v rámci klinických štúdií skúšaná už u detí od 1 roka s dobrým bezpečnostným profilom, nepreukázala sa však dostatočne účinná.

Hoci niektoré štúdie naznačujú potenciál echinacey ovplyvňovať enzýmy CYP450, zatiaľ neboli zaznamenané klinicky významné interakcie. Niektorí autori však pri kombinácii echinacey a liečiv s nízkou biologickou dostupnosťou, ktoré sú metabolizované CYP1A2 alebo CYP3A4, odporúčajú opatrnosť a dostatočné

monitorovanie účinnosti liečby.

PharmDr. Michaela Barkociová, PhD.